

การตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกรในอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา
Farmer's Decision on Paddy Field under Oil Palm Plantation
in Krasaesin District, Songkhla Province

พลากร สัตย์ซื่อ^{1*} ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์²

Palakorn Satsue^{1*} Purawich Phitthayaphianant²

^{1*}สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112

^{1*}Department of Agricultural Economics, Faculty of Economics, Prince of Songkla University,
Hatyai, Songkhla 90112

²ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112

²Department of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources,
Prince of Songkla University, Hatyai, Songkhla 90112

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-9599-6344 และ E-mail : palakorn.sa@psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกร รวมทั้งประเมินระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยทำการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในนาข้าวจำนวน 40 ราย ซึ่งทำการเลือกตัวอย่างแบบบอกรถ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบของแมน-วิทนีย์ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 58 ปี ปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าว คือ ราคาปาล์มน้ำมัน เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขึ้นไป ได้แก่ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมัน รายได้จากการประกอบอาชีพ รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน หนี้สิน ประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน และผลผลิตปาล์มน้ำมัน

คำสำคัญ : การตัดสินใจ ปลูกปาล์มน้ำมัน พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน พื้นที่นาข้าว

Abstract

This paper aimed to explore farmers' socio-economic characteristics and factors motivating decision on paddy field under oil palm plantation, examine farmers' knowledge of oil palm plantation, and investigate factors affecting area under oil palm plantation in Krasaesin District, Songkhla Province. The research collected primary data through semi-structured interviews with 40 farmers who grow oil palm in paddy fields, using the snowball sampling technique. Descriptive

statistics and Mann-Whitney test were applied for data analysis. The results found that the majority of farmers were male with an average age of 58 years. Prices of oil palm fresh fruit were a very influence on the decision to grow oil palm in paddy fields. Farmers' knowledge of oil palm plantation was moderate. The statistically significant factors affecting area under oil palm plantation were education level, number of household labor, farmer's income, household income, household expenditure, debt, years of oil palm farm experience and oil palm outputs ($P < 0.05$).

Keywords : Decisions Making, Oil Palm, Area under Oil Palm Plantation, Paddy Field

บทนำ

การผลิตทางการเกษตรในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อยังชีพที่เน้นความพอเพียงไปสู่การผลิตเพื่อการค้าที่เน้นปริมาณและคุณภาพของผลผลิตมากขึ้น เกษตรกรมีการปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ และ/หรือเปลี่ยนไปปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นแทนพืชเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิม รวมถึงมีการขยายพื้นที่เพื่อเพาะปลูกพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อต้องการตอบสนองความต้องการของตลาด อันจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้เพื่อการบริโภคสินค้าและบริการ ตัวอย่างเช่น การปลูกปาล์มน้ำมันแทนข้าว ทั้งในพื้นที่นาข้าวปกติและนาข้าวร้างในภาคใต้ เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทวีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น ในขณะที่ข้าวกลับมีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจไม่มากนักเมื่อเทียบกับภาคอื่น เพราะเกษตรกรในภาคใต้ผลิตข้าวได้น้อยและมีคุณภาพต่ำ ทำให้ต้องมีการนำเข้าข้าวจากภาคอื่น (อัจฉรา ทองประดับ, 2553, น.27) ส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ลดลง โดยในปี พ.ศ.2556 ภาคใต้มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 964,759 ไร่ ลดลงจากปีที่ผ่านมา 17,765 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557ก, น.1) ในขณะที่พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันกลับเพิ่มขึ้น กล่าวคือในปี พ.ศ.2556 ภาคใต้มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน 3,898,474 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 61,687 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557ข, น.1)

การปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ของพื้นที่จากการปลูกข้าวไปเป็นปาล์มน้ำมันเป็นผลมาจากแรงจูงใจด้านราคา เพราะปาล์มน้ำมันให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงกว่าข้าวที่มีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเกือบทุกปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ก, น.9 และ 29) เช่น ต้นทุนปุ๋ยเคมี ต้นทุนสารเคมีทางการเกษตร เป็นต้น แต่ราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับกลับไม่สูงมากนัก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ข, น.3) ส่งผลให้เกษตรกรอยู่ในภาวะขาดทุนสะสมมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอุปทานที่กล่าวไว้ว่าราคาของปัจจัยการผลิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อระดับการผลิต (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2550, น.47) และแม้รัฐบาลจะมีนโยบายชัวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ทว่างบประมาณที่จัดสรรในการดำเนินนโยบายนั้นมียุ่อย่างจำกัด ทำให้นโยบายไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ส่งผลให้เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาต่ำกว่าที่ควรจะเป็นหรือที่คาดหวังไว้ ในขณะที่ปาล์มน้ำมันมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ข, น.35) อีกทั้งยังเป็นพืชที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งตั้งเป้าหมายที่จะขยายพื้นที่เพาะปลูกให้ได้ 10 ล้านไร่ภายใน 25 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2547-2572 (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, 2554, น.6)

จังหวัดสงขลาเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญและมีชื่อเสียงแหล่งหนึ่งของภาคใต้ โดยถูกจัดให้เป็นเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ซึ่งประกอบด้วย 14 อำเภอ 98 ตำบล (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556, น.161-164) ในปี พ.ศ.2556 จังหวัดสงขลามีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 224,865 ไร่ มากเป็นอันดับสองของภาค รองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีจำนวน 329,214 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.31 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมดของภาคใต้ ในขณะที่มีผลผลิตต่อไร่มากที่สุด คือ 562 กิโลกรัม ซึ่งสูงกว่าผลผลิตต่อไร่ของภาคใต้ที่มีจำนวน 458 กิโลกรัม และทั้งประเทศที่มี จำนวน 431 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557ก, น.1, 4) อำเภอกระแสดินธุ์ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสงขลา แบ่งการปกครองเป็น 4 ตำบล อาชีพหลักของประชากรคือ การทำนา การทำสวนยางพารา และการทำประมง (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, 2551, เทศบาลตำบลกระแสดินธุ์, 2557, องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่, 2557) มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 19,352 ไร่ ในปี พ.ศ.2555 มากเป็นอันดับสี่รองจากอำเภอรโนด สทิงพระ และสิงหนคร หรือร้อยละ 8.45 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งจังหวัด ในขณะที่มีผลผลิตต่อไร่ 551 กิโลกรัม มากเป็นอันดับสองรองจากอำเภอรโนด ซึ่งมีจำนวน 703 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557ค, น.29) โดยอำเภอกระแสดินธุ์เป็นพื้นที่ล่าสุดของจังหวัดสงขลา ที่เกษตรกรบางรายได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเดิมที่มีอยู่ให้เป็นพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรส่วนใหญ่ในภาคใต้เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรจำกัดเฉลี่ย 23.43 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ก, น.2) และระบบการผลิตไม่สามารถตอบสนองต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้เท่าที่ควร ทำให้เกษตรกรต้องใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรทางการผลิตที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อลดผลกระทบจากความไม่แน่นอนของภัยธรรมชาติในเรื่องน้ำท่วมที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในพื้นที่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ในบางส่วนเป็นพื้นที่ลุ่มและมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน และเพื่อหวังผลกำไรในอนาคตที่คาดว่าจะได้มากกว่าการปลูกข้าว เพราะปาล์มน้ำมันมีตลาดรองรับที่แน่นอน อย่างไรก็ตามปาล์มน้ำมันจัดว่าเป็นพืชใหม่ในพื้นที่ที่เกษตรกรสนใจและปลูกได้เพียงไม่นาน ทำให้เกษตรกรอาจจะขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในบางประเด็น การวิจัยในครั้งนี้ได้สังเกตเห็นถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหลายประการที่ทำให้เกษตรกรต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการทำนาข้าว ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาของคนในพื้นที่ มาทำสวนปาล์มน้ำมันกันมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกร
2. ประเมินระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดตัวแปรที่คาดว่าจะจะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ได้แก่ เลิศ ประจันพล (2543, น.96-97) ทองล้วน ประโยชน์มี (2545, น.101) อภิวัฒน์ ถาวรพยัคฆ์ (2546, น.91-92) อังคณา วะวิทักษ์ (2546, น.67-68) เมธา ถนอมพันธ์ุ (2547, น.120-122) สัจด์ ทองภูธรณ์ (2550, น.109-110) และ Ibitoye et al. (2011, p.103)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรในอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา และในพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา สำนักงานเกษตรอำเภอกระแสดินธุ์ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าว รวมถึงแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการดำรงชีพของคนในชุมชนต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา ซึ่งประชากรมีความหายาก พบได้น้อยมาก ตลอดจนไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนและแหล่งรวบรวมข้อมูลของประชากรได้ เนื่องจากไม่มีหน่วยงานใดทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลไว้ อีกทั้งจากการสอบถามเกษตรกรอำเภอ พบว่ามีเกษตรกรที่ลงทะเบียนเป็นผู้ปลูกปาล์มน้ำมันประมาณ 200 ราย ซึ่งมีได้จำแนกว่าพื้นที่เดิมเป็นพื้นที่นาข้าวหรือพื้นที่เพาะปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันบางส่วนยังไม่ให้ผลผลิต การเลือกตัวอย่างจึงใช้การเลือกแบบบอต่อ (snowball sampling technique) (พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2548, น.252-253; องอาจ นัยพัฒน์, 2549, น.112; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, น.139; สุกางค์ จันทวานิช, 2550, น.35-36; วัลัญญา ภัทรสุข, 2552, น.121; ฉัตรสมุน พลฤทธิโย, 2553, น.192; ผ่องพรรณตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2553, น.236; บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2554; ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555, น.64; รัตนะ บัวสนธ์, 2556, น.55-56; Carson et al., 2002, p.87) จนกระทั่งได้รายชื่อเกษตรกรซ้ำกันเป็นจำนวนมากและคาดว่าตัวอย่างซึ่งมีลักษณะตามที่ต้องการไม่มีอีกแล้ว จึงทำการยุติ โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 40 ราย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 มาตรฐาน เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกร ตลอดจนเพื่อประเมินระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร โดยข้อคำถามปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ 5 แทนมีอิทธิพลมากที่สุด และ 4, 3, 2, 1, 0 แทนมีอิทธิพลมารองลงมาจนถึงไม่มีอิทธิพลเลย ตามลำดับ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับอิทธิพลของปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมัน คือ มากที่สุด (4.01-5.00 คะแนน) มาก (3.01-4.00 คะแนน) ปานกลาง (2.01-3.00 คะแนน) น้อย (1.01-2.00 คะแนน) และน้อยที่สุด (0.00-1.00 คะแนน) ในขณะที่ข้อคำถามความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันมีลักษณะแบบ

ให้เลือกตอบ คือ ใช่และไม่ใช่ จำนวน 15 ข้อ ถ้าเกษตรกรตอบถูกจะได้ข้อละ 1 คะแนน ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ สูง (11-15 คะแนน) ปานกลาง (6-10 คะแนน) และต่ำ (0-5 คะแนน)

2.2 สถิติไม่ใช้พารามิเตอร์ ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างของมัธยฐานสำหรับ 2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกันของแมนน์-วิทนี (Mann-Whitney test) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูง (อมรรัตน์ แมกไม้รักษา, 2550, น.109)

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สภาพทางเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกรเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 อายุเฉลี่ย 58.23 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.50 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 3-4 คน จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.50 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ซึ่งเป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 2 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพอยู่ในช่วง 10,000-30,000 บาทต่อเดือน และ 30,001-60,000 บาทต่อเดือนในจำนวนเท่ากัน คือ 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.50 รายได้จากการประกอบอาชีพเฉลี่ย 14,712.50 บาทต่อเดือน มีรายได้ของครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,000-15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 29,567.50 บาทต่อเดือน มีรายจ่ายของครัวเรือนน้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.50 รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 20,487.50 บาทต่อเดือน มีเงินออมน้อยกว่า 10,000 บาทต่อปี จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 40 เงินออมเฉลี่ย 22,037.50 บาทต่อปี

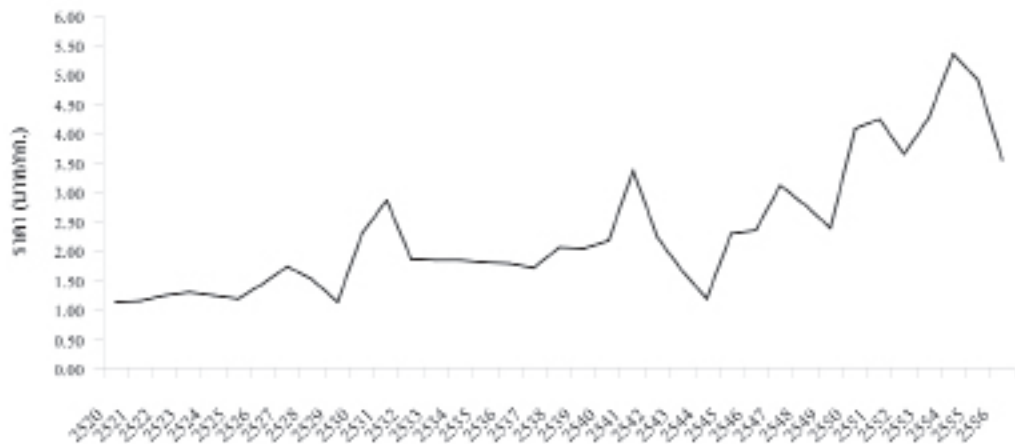
เกษตรกรส่วนมากมีหนี้สิน จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 60 โดยมีหนี้สินมากกว่า 150,000 บาท จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.83 หนี้สินเฉลี่ย 114,100 บาท ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.45 วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมคือ เพื่อนำมาใช้จ่ายในสวนปาล์มน้ำมัน จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.62 เกษตรกรส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่า 20 ไร่ จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 55 ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันน้อยกว่า 10 ไร่ จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 6.69 ไร่ โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 5.10 ปี สูงสุด 8 ปี และต่ำสุด 3 ปี

ปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกรที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ราคาปาล์มน้ำมัน มีคะแนนเฉลี่ย 3.88 แสดงว่า ปัจจัยจูงใจดังกล่าวมีอิทธิพลในระดับมากต่อการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าว รองลงมาคือ ระยะเวลาการให้ผลผลิต สภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ความมั่นคงในรายได้ และปาล์มน้ำมันดูแลรักษาง่ายและทนต่อสภาพแวดล้อม มีคะแนนเฉลี่ย 3.85, 3.83, 3.80 และ 3.55 ตามลำดับ ซึ่งพิจารณาได้ว่า ปัจจัยจูงใจเหล่านี้มีอิทธิพลในระดับมากต่อการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวเช่นเดียวกัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกร

ปัจจัยจูงใจ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับอิทธิพล
ราคาปาล์มน้ำมัน	3.88	0.82	มาก
ระยะเวลาการให้ผลผลิต	3.85	0.89	มาก
สภาพพื้นที่มีความเหมาะสม	3.83	0.64	มาก
ความมั่นคงในรายได้	3.80	0.79	มาก
ปาล์มน้ำมันดูแลรักษาง่ายและทนต่อสภาพ แวดล้อม	3.55	0.64	มาก
แรงงาน	2.98	1.17	ปานกลาง
ปริมาณน้ำฝน	2.95	0.85	ปานกลาง
ความเพียงพอของเงินทุน	2.80	0.85	ปานกลาง
กระแสนิยม	2.48	1.63	ปานกลาง
นโยบายของรัฐบาล	0.80	1.26	น้อยที่สุด
ราคาข้าว	0.33	0.80	น้อยที่สุด
ราคาพืชชนิดอื่น ได้แก่ ยางพารา	0.08	0.47	น้อยที่สุด

อำเภอกระแสสินธุ์ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ตำบล อันได้แก่ ตำบลกระแสสินธุ์ ตำบลเกาะใหญ่ และตำบลเชิงแส ถูกจัดให้เป็นเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556, น.281) จึงทำให้การลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันมีความเป็นไปได้ทางการเงิน ประกอบกับการรับรู้ถึงราคาทะเลาะผลปาล์มน้ำมันในตลาดที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับราคาในอดีต และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 1) ซึ่งเป็นปัจจัยจูงใจสำคัญที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันแทนข้าว และส่งผลให้เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกปาล์ม โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่คำนึงถึงราคาของผลผลิตเป็นสำคัญ (ธนวุฒิ บุญทองใหม่, 2550, น. 65) กล่าวคือ เกษตรกรในกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่จะเลือกผลิตพืชที่มีราคาผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ หรือให้ผลตอบแทนในรูปตัวเงินสูงกว่าโดยเปรียบเทียบ พบว่าเกษตรกรจำนวน 21 ราย หรือร้อยละ 52.50 มีความพึงพอใจในการทำสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวในระดับมาก ส่วนที่เหลืออีก 19 ราย หรือร้อยละ 47.50 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

๖

รูปที่ 1 ราคาทะลายผลปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2520 ถึง ปี พ.ศ. 2556
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553 และ 2557

พฤติกรรมการผลิตของเกษตรกรสอดคล้องกับทฤษฎีอุปทาน (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2550, น.44-45) เนื่องจากราคาทะลายผลปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกษตรกรเพิ่มอุปทานปาล์มน้ำมัน ด้วยการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน ร่วมกับการใช้ปาล์มน้ำมันพันธุ์ดีเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ การปรับปรุงระบบชลประทาน และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม แต่ทว่าการปลูกปาล์มน้ำมันและข้าวใช้ปัจจัยการผลิตเดียวกัน นั่นคือ ที่ดิน ซึ่งเกษตรกรมีอยู่อย่างจำกัดจำนวนหนึ่ง และนับวันยิ่งมีความหายากมากขึ้น ดังนั้นราคาทะลายผลปาล์มน้ำมันที่อยู่ในระดับสูงและเป็นที่น่าพอใจของเกษตรกร จึงมีผลทำให้เกษตรกรอาจจะจัดสรรทรัพยากรที่ดินที่ใช้ในการปลูกข้าว ทั้งในพื้นที่นาปกติและนาร้างไปใช้ปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น เพราะคาดหวังว่าผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูกปาล์มน้ำมันจะสูงกว่าการปลูกข้าว

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุประมาณ 3 ปี หลังจากนั้นผลผลิตจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงระดับหนึ่ง ผลผลิตจะคงที่และรักษาระดับของผลผลิตไว้จนกระทั่งเมื่อปาล์มน้ำมันอายุมากขึ้น ผลผลิตจะค่อยๆ ลดลง (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคนอื่นๆ, 2548, น.51) โดยมีช่วงการให้ผลผลิตในเชิงเศรษฐกิจยาวนานมากกว่า 25 ปี และสามารถให้ผลผลิตทะลายสดได้ตลอดทั้งปี (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, 2554, น.17) อีกทั้งปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่น ทั้งด้านการผลิตและการตลาด เพราะเป็นพืชที่ให้ผลผลิตน้ำมันต่อหน่วยพื้นที่สูงที่สุด ทำให้มีต้นทุนการผลิตต่ำ เมื่อเทียบกับพืชน้ำมันชนิดอื่น (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, 2554, น.9)

นับวันปาล์มน้ำมันยิ่งเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก เนื่องจากความต้องการน้ำมันพืชในตลาดเพื่อการบริโภคสูงมาก (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, 2551, น.7) โดยจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร (Sayer et al., 2012, p.114) ซึ่งน้ำมันปาล์มเป็นน้ำมันพืชที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ทั้งการบริโภคและอุปโภค สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง หรือแปรรูปเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ หลากหลายชนิด เช่น น้ำมันปรุงอาหาร เนยเทียม สบู่ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ขนมขบเคี้ยว (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, 2554,

น.9) รวมถึงการใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งคาดว่าจะป็นพลังงานทางเลือกที่ยั่งยืน และส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมน้อยกว่า เมื่อเทียบกับพลังงานจากฟอสซิล จึงกล่าวได้ว่า การทำสวนปาล์มน้ำมันสามารถสร้างความมั่นคงในรายได้และอาชีพให้แก่เกษตรกรมากกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น กระนั้นก็ตามเกษตรกรจำนวน 16 รายได้มีการปลูกปาล์มน้ำมันร่วมกับพืชชนิดอื่น ได้แก่ มะพร้าว ตาลโตนด กล้วย มะละกอ พริก มะนาว มัน เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน

เกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มน้ำมันในช่วง 15-20 วันต่อรอบ ซึ่งเป็นระยะที่ผลผลิตปาล์มน้ำมันสุกพอดี และไม่มีผลปาล์มร่วงมากเกินไป ปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันในรูปทะลายที่เก็บเกี่ยวได้เฉลี่ย 1,720 กิโลกรัมต่อรอบ สูงสุด 16,000 กิโลกรัมต่อรอบ และต่ำสุด 200 กิโลกรัมต่อรอบ เกษตรกรทั้งหมดขายผลผลิตปาล์มน้ำมันให้แก่ลานเทอคอน ทั้งในพื้นที่และต่างอำเภอ ซึ่งมีระยะทางจากสวนปาล์มน้ำมันถึงลานเทอคอนเฉลี่ย 15.93 กิโลเมตร สูงสุด 50 กิโลเมตร และต่ำสุด 1 กิโลเมตร

เกษตรกรรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนนี้ผมทำทั้งสวนปาล์มน้ำมันและนาข้าว ซึ่งผมชอบการทำสวนปาล์มน้ำมันมากกว่า แม้ว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชใหม่สำหรับผม เพราะผมสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปี ทำให้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง แรงงานที่ใช้ก็น้อย การดูแลรักษาสวนปาล์มน้ำมันก็ง่ายและไม่ยุ่งยาก นานๆ ครั้งผมถึงจะเข้าไปตัดหญ้าบ้าง ตัดแต่งทางใบบ้าง เพื่อไม่ให้มันรก และเป็นที่อยู่อาศัย หรือที่หลบซ่อนของหนู ผมว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีอนาคตนะ ยิ่งตอนนี้ถูกนำไปใช้ผลิตไบโอดีเซลด้วย”

เกษตรกรส่วนใหญ่ตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันด้วยตนเอง จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.50 เนื่องจากเกษตรกรมีอายุค่อนข้างมาก จึงมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ รองลงมาคือ การตัดสินใจอันเนื่องมาจากการแนะนำของเพื่อนเกษตรกร ญาติพี่น้อง และหน่วยงานราชการ ได้แก่ เกษตรอำเภอ จำนวน 17, 3 และ 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.50, 7.50 และ 5 ตามลำดับ เป็นไปได้ว่า เพื่อนเกษตรกรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและสนิทสนมกับเกษตรกร รวมถึงมีความคิดเห็น ทศนคติและพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน ตลอดจนมีการพูดคุยปรึกษากันบ่อยครั้ง จึงทำให้มีอิทธิพลซึ่งกันและกันได้ง่าย

2. ระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 9.40 คะแนน สูงสุด 12 คะแนน และต่ำสุด 5 คะแนน แสดงว่า เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกกลุ่มเกษตรกรโดยใช้ระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นเกณฑ์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.50 ในขณะที่เกษตรกรจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 25 และ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.50 มีความรู้ในระดับสูงและต่ำ ตามลำดับ ทั้งนี้ พบว่าเกษตรกรที่มีความรู้ในระดับสูงเป็นเกษตรกรที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป และจากตารางที่ 2 เห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันที่ไม่ถูกต้องในบางประเด็น ได้แก่ การใส่ปุ๋ย พันธุ์ปาล์มน้ำมัน ระยะเวลาปลูก ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูก การวางผังปลูกปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดปาล์มน้ำมันจากเพื่อนเกษตรกร จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาคือ นักวิชาการอิสระ ประชาชนชาวบ้าน อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์ จำนวน 17, 14, 5 และ 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.50, 35, 12.50, 10 ตามลำดับ ในขณะที่เกษตรกรได้รับข้อมูล

ข่าวสารจากหนังสือ/ตำราทางวิชาการ หน่วยงานราชการ ได้แก่ เกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และอื่นๆ ได้แก่ ลานเทอ克森 ในจำนวนที่เท่ากัน คือ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.50

เกษตรกรรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “ผมว่าเกษตรกรอย่างผมที่เพิ่งปลูกปาล์มน้ำมันได้ไม่นาน ต้องหมั่นหาความรู้และทำความเข้าใจจากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร หนังสือด้านการเกษตร เว็บไซต์ด้านการเกษตร และผู้ที่มีประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมันมาก่อน เพราะความรู้เกี่ยวกับการทำสวนปาล์มน้ำมันมันพัฒนาไปเรื่อยๆ ถ้าเราตามไม่ทัน เราก็คงหยุดอยู่กับที่ หากเรามีความรู้ใหม่ๆ เราก็สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสวนปาล์มน้ำมันของเราได้ และรายได้ก็ต้องเพิ่มขึ้นแน่ๆ ผมคิดว่าปัจจัยหลักที่สำคัญ คือ พันธุ์ปาล์มน้ำมัน เป็นเรื่องที่เกษตรกรควรตระหนักให้มาก เพราะว่าการได้พันธุ์ดีมีชัยไปกว่าครึ่ง การทำสวนปาล์มน้ำมันจะรุ่งหรือร่วงก็อยู่ที่พันธุ์ปาล์มน้ำมันด้วย”

ตารางที่ 2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร (n = 40)

ประเด็น	ตอบผิด (ราย)	ร้อยละ	ตอบถูก (ราย)	ร้อยละ
1. ปาล์มน้ำมันเจริญเติบโตได้ดีในสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น คือ มี ฝนตกชุกอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ความชื้นสูง และแสงแดดจัด	2	5.00	38	95.00
2. อายุต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมในการนำมาปลูก คือ 8-10 เดือน*	2	5.00	38	95.00
3. การปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดินจะช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน	3	7.50	37	92.50
4. หากมีการปลูกซ่อมควรดำเนินการให้เสร็จภายใน 6-8 เดือน โดยใช้ต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่มีอายุ 16-18 เดือน	6	15.00	34	85.00
5. การเพิ่มหรือลดปริมาณปุ๋ยที่ใส่สามารถวิเคราะห์ได้จากขนาดและอายุของต้นปาล์มน้ำมัน*	7	17.50	33	82.50
6. ก่อนการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรมีการวิเคราะห์ทางใบและดิน	8	20.00	32	80.00
7. ระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม คือ 9x9x9 เมตร	9	22.50	31	77.50
8. ควรทำลายต้นปาล์มน้ำมันที่ผิดปกติ (ลำต้นสูงหรือเตี้ยเกินไป) เพื่อลดการแข่งขันกันระหว่างต้น	12	30.00	28	70.00
9. ควรมีการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับต้นปาล์มน้ำมันที่มีลักษณะผิดปกติ เช่น ต้นไม่มีทะลายหรือมีน้อย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำลายในอนาคต	13	32.50	27	67.50
10. ควรปลูกปาล์มน้ำมันตามแนวตะวัน เพื่อให้ต้นปาล์มน้ำมันได้รับแสงแดดมากที่สุด*	18	45.00	22	55.00
11. พื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังมากกว่า 1 ครั้งในรอบ 3 ปีเป็นพื้นที่ที่ไม่ควรปลูกปาล์มน้ำมัน	19	47.50	21	52.50
12. ดินร่วนปนทรายถึงดินเหนียวปนทรายมีความเหมาะสมแก่การปลูกปาล์มน้ำมัน	24	60.00	16	40.00
13. ถูคูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ ถูคูร้อน*	32	80.00	8	20.00
14. พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ปลูกในเชิงการค้า คือ พันธุ์คูรา*	33	82.50	7	17.50

ตารางที่ 2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร (n = 40) (ต่อ)

ประเด็น	ตอบผิด (ราย)	ร้อยละ	ตอบถูก (ราย)	ร้อยละ
15. ปุ๋ยที่ได้ต้องเป็นปุ๋ยเคมีเท่านั้น เพราะมีธาตุอาหารครบถ้วน*	36	90.00	4	10.00

หมายเหตุ: * หมายถึง เป็นข้อความที่ผิด

ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากปัจจัยทั้งสองเป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรมีความรู้เพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้เกิดเป็นทักษะ ความสามารถ และความชำนาญในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่ (ที่ดิน) อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเกษตรกรที่จบการศึกษาในระดับสูงกว่าประถมศึกษาศึกษามีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 14.79 ไร่ มากกว่าเกษตรกรที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 9.79 ไร่ ในส่วนของประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน พบว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมันสูงกว่า 5.10 ปี มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 14.32 ไร่ มากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมันไม่เกิน 5.10 ปี ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 11.34 ไร่

สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมันเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน เพราะสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน และเป็นแรงงานหลักในกิจกรรมของการทำสวนปาล์มน้ำมัน ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษาไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทั้งนี้ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากย่อมมีแรงงานในการทำสวนปาล์มน้ำมันอย่างเพียงพอ ซึ่งมีผลต่อการจัดสรรพื้นที่เพื่อใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกรซึ่งมีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมันมากกว่า 2 คน มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 13.63 ไร่ มากกว่าเกษตรกรซึ่งมีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมันไม่เกิน 2 คน ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 10.70 ไร่

รายได้จากการประกอบอาชีพ รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน และหนี้สินที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากรายได้เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อนำไปใช้จ่ายสำหรับการดำรงชีพของเกษตรกร ทั้งค่าใช้จ่ายในส่วนของปัจจัยสี่ การศึกษาของบุตร การชำระหนี้สิน สิ่งอำนวยความสะดวก และอื่นๆ รวมไปถึงใช้เป็นเงินทุน หรือใช้จ่ายในการทำสวนปาล์มน้ำมัน อาทิเช่น การจัดหาปัจจัยการผลิต การบริหารจัดการสวนปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกรที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพมากกว่า 14,712.50 บาทต่อเดือน มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 16.83 ไร่ มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพไม่เกิน 14,712.50 บาทต่อเดือน ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 8.34 ไร่ ในส่วนของรายได้ของครัวเรือนพบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนมากกว่า 29,567.50 บาทต่อเดือน มีพื้นที่ปลูกเพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 17.18 ไร่ มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนไม่เกิน 29,567.50 บาทต่อเดือน ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 8.46 ไร่

เกษตรกรที่มีรายจ่ายของครัวเรือนมากกว่า 20,487.50 บาทต่อเดือน มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 18.92 ไร่ มากกว่าเกษตรกรที่มีรายจ่ายของครัวเรือนไม่เกิน 20,487.50 บาทต่อเดือน ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 8.91 ไร่ ในส่วนของหนี้สินพบว่า เกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 114,100 บาท มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 19.55 ไร่ มากกว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินไม่เกิน 114,100 บาท ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย

9.36 ไร่ นอกจากนี้ผลผลิตปาล์มน้ำมันยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน เพราะผลผลิตปาล์มน้ำมันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร ซึ่งการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง จะมีผลต่อการตัดสินใจเพิ่มหรือลดพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกรที่มีผลผลิตปาล์มน้ำมันมากกว่า 1,702 กิโลกรัมต่อรอบ มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 18.50 ไร่ มากกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตปาล์มน้ำมันไม่เกิน 1,702 กิโลกรัม ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเฉลี่ย 9.44 ไร่

3. ปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมัน รายได้จากการประกอบอาชีพ รายได้ของครัวเรือน และประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่รายจ่ายของครัวเรือน หนี้สิน และผลผลิตปาล์มน้ำมันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ตารางที่ 3) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ยของลำดับที่	ค่าสถิติ	Prob.
เพศ			
- ชาย	20.05		
- หญิง	22.31	113.50	0.60
อายุ (ปี)			
- £ ค่าเฉลี่ย	21.26		
- > ค่าเฉลี่ย	19.93	182.50	0.72
ระดับการศึกษา			
- ประถมศึกษา	16.29		
- สูงกว่าประถมศึกษา	25.16	111.00	0.02 [*]
สถานภาพสมรส			
- โสด	26.50		
- สมรส	19.44	66.00	0.17
สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมัน (คน)			
- £ ค่าเฉลี่ย	17.28		
- > ค่าเฉลี่ย	23.73	135.50	0.08 [*]
รายได้จากการประกอบอาชีพ (บาท/เดือน)			
- £ ค่าเฉลี่ย	17.00		
- > ค่าเฉลี่ย	24.78	121.00	0.04 [*]

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร (ต่อ)

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ยของลำดับที่	ค่าสถิติ	Prob.
รายได้ของครัวเรือน (บาท/เดือน)			
- £ ค่าเฉลี่ย	16.98	114.50	0.03 [*]
- > ค่าเฉลี่ย	25.26		
รายจ่ายของครัวเรือน (บาท/เดือน)			
- £ ค่าเฉลี่ย	17.31	89.50	0.01 [*]
- > ค่าเฉลี่ย	27.12		
เงินออมของเกษตรกร (บาท/ปี)			
- £ ค่าเฉลี่ย	14.44	89.00	0.16
- > ค่าเฉลี่ย	19.14		
หนี้สิน (บาท)			
- £ ค่าเฉลี่ย	8.73	22.50	0.004 ^{**}
- > ค่าเฉลี่ย	16.95		
ประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน (ปี)			
- £ ค่าเฉลี่ย	18.31	96.00	0.05 [*]
- > ค่าเฉลี่ย	26.27		
สภาพพื้นที่สวนปาล์มน้ำมัน			
- พื้นที่ลุ่ม	20.46	18.00	0.90
- พื้นที่ราบ	22.00		
ผลผลิตปาล์มน้ำมัน (กก./รอบ)			
- £ ค่าเฉลี่ย	15.80	36.50	0.00 ^{**}
- > ค่าเฉลี่ย	31.46		
ระยะทางจากสวนปาล์มน้ำมันถึงแหล่งรับซื้อผลผลิต (กม.)			
- £ ค่าเฉลี่ย	18.70	117.50	0.13
- > ค่าเฉลี่ย	24.71		
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมัน (คะแนน)			
- £ ค่าเฉลี่ย	20.24	194.00	0.88
- > ค่าเฉลี่ย	20.79		

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุป

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุมาก ราคาปาล์มน้ำมันเป็นปัจจัยจูงใจสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าว เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในระดับปานกลาง ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในสวนปาล์มน้ำมัน รายได้จากการประกอบอาชีพ รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน หนี้สิน ประสบการณ์ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน และผลผลิตปาล์มน้ำมัน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่ได้สามารถเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมได้ ดังนี้

1. เกษตรกรควรมีการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม หรือแบบผสมผสาน อาทิเช่น การปลูกพืชอาหารหรือธัญพืชแซมในสวนปาล์มน้ำมัน การเลี้ยงปลาเศรษฐกิจในนาข้าว เพื่อกระจายความเสี่ยงด้านรายได้ในช่วงที่ราคาผลผลิตปาล์มน้ำมันตกต่ำ หรือให้ผลผลิตน้อย อีกทั้งยังทำให้ครัวเรือนมีอาหารเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น และลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารของครัวเรือน

2. กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา และสำนักงานเกษตร อำเภอกระเสี่สนธิ์ ควรร่วมมือกันในการส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกร โดยการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าว เพราะหลักการปลูกปาล์มน้ำมันโดยส่วนใหญ่เน้นพื้นที่ที่ไม่มีน้ำท่วมขังและระบายน้ำได้ดี ซึ่งแตกต่างกับพื้นที่นาข้าว ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มและมีน้ำท่วมขัง ทั้งนี้ในการอบรมควรเน้นประเด็นการใส่ปุ๋ยอย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงดิน การเลือกใช้พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมกับพื้นที่และให้ผลผลิตสูง ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ระยะเวลาปลูกและการวางแผนปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นประเด็นที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจทำสื่อประกอบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ (เอกสาร คู่มือ แผ่นพับ) สื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ควรมีการจัดสรรนักวิชาการและ/หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกร เพื่อให้ความช่วยเหลือในการแนะนำ ให้คำปรึกษา ถ่ายทอด/แพร่กระจายเทคโนโลยี ตลอดจนวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำสวนปาล์มน้ำมัน เพื่อเป็นการช่วยเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมันน้อย ให้มีความมั่นใจและความชำนาญในการผลิตปาล์มน้ำมันมากยิ่งขึ้น

3. กรมส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมีแก่เกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุคอกที่มีอยู่ หรือสามารถหาได้ในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ชากต้นไม้ ใบไม้ ฟางข้าว เป็นต้น เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และเป็นการบำรุงดิน นอกจากนี้ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ช่วยทำการวิเคราะห์ดินและทางใบ เพื่อให้การใส่ปุ๋ยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการทำนาข้าว ภาครัฐควรมีการสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรในการทำนาข้าว เพื่อมิให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น อันจะนำไปสู่ความไม่มั่นคงด้านอาหารของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ อาทิเช่น การให้ความช่วยเหลือในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตข้าว เช่น กรมชลประทานควรมีการจัดการระบบชลประทานเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง การดำเนินการกักเก็บน้ำไม่ให้ไหลเข้าท่วมพื้นที่เพาะปลูกข้าวในช่วงฤดูฝน การรายงานสถานการณ์น้ำให้เกษตรกรรับทราบ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การจัดหาพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง มีความต้านทานโรคและแมลงศัตรูพืช

เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ตลอดจนเป็นที่ต้องการของตลาดแก่เกษตรกร การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่
ที่มีได้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิเช่น พื้นที่นาร้าง พื้นที่ทิ้งร้าง พื้นที่ไร่ร้าง พื้นที่ดินเปรี้ยว พื้นที่เสื่อมโทรม พื้นที่
ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว เพื่อนำไปใช้ปลูกปาล์มน้ำมันแทนพื้นที่นาข้าวปกติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556). เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์ม
น้ำมันอ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์. สืบค้น 27 เมษายน 2557, จาก: [http://www.moac.go.th/
download/zoning/zoning_plant.pdf](http://www.moac.go.th/download/zoning/zoning_plant.pdf)
- ฉัตรสุมล พงศนิญญา. (2553). **หลักการวิจัยทางสังคม**. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีนคณาการพิมพ์.
- ทองล้วน ประโยชน์มี. (2545). **การตัดสินใจปลูกกล้วยเหลืองฤดูฝนของเกษตรกรในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัด
ขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เทศบาลตำบลกระแสดินธุ์. (2557). **ข้อมูลพื้นฐาน**. สืบค้น 28 เมษายน 2557, จาก: [http://www.krasaesin.
go.th/content/history.php](http://www.krasaesin.go.th/content/history.php)
- ธนวุฒิ บุญทองใหม่. (2550). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศไทย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 13)**. กรุงเทพฯ:
เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ธีระ เอกสมทราเมษฐ์. (2551). **สารพัดประโยชน์ของปาล์มน้ำมัน**. ประชาคมวิจัย, 14, 7-11.
- ธีระ เอกสมทราเมษฐ์. (2554). **การปรับปรุงพันธุ์ปาล์มน้ำมัน**. กรุงเทพฯ: โอ เอส พรินติ้ง เฮาส์.
- ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, ชัยรัตน์ นิลนนท์, ธีระพงศ์ จันทรนิยม, ประกิจทองคำ, และ สมเกียรติ สีสนอง. (2548).
เส้นทางสู่ความสำเร็จการผลิตปาล์มน้ำมัน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการผลิต
ปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 11)**. กรุงเทพฯ: จามจุรี
โปรดักท์.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2553). **การออกแบบการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6)**. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2548). **การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง : ทฤษฎีและปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ:
เสมาธรรม.
- เมธา ถนอมพันธุ์. (2547). **การตัดสินใจปลูกข้าวไร่ของเกษตรกรในจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: วี.พรินท์ (1991).
- เลิศ ประจันพล. (2543). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัด
เลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคน. 2550. **หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค (พิมพ์ครั้งที่ 19)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

- วรัญญา ภัทรสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. (2551). **อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา**. สืบค้น 20 เมษายน 2557, จาก: <http://www.amphoe.com/menu.php?mid=1&am=623&pv=56>
- สัจด์ ทองภูธรณ์. (2550). **การตัดสินใจปลูกอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 14)**. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุกานต์ จันทวานิช. (2550). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 15)**. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2553). **ปาล์มน้ำมัน: เนื้อที่ ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ราคาและมูลค่าผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ปี 2520-2553**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556ก). **ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตรปี 2556**. สืบค้น 20 เมษายน 2557, จาก: http://www.oae.go.th/download/download_journal/commodity56.pdf
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556ข). **สถิติการเกษตรของประเทศไทยปี 2556**. สืบค้น 20 เมษายน 2557, จาก: http://www.oae.go.th/download/download_journal/yearbook56.pdf
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557ก). **ข้าวในปี: เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี 2555-2557 ที่ความชื้น 15% (ปี 2557 พยากรณ์ไตรมาส 1 เดือนมีนาคม 2557)**. สืบค้น 20 เมษายน 2557, จาก: <http://www.oae.go.th/download/prcai/DryCrop/majorrice.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557ข). **ปาล์มน้ำมัน: เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี 2555-2557 (ปี 2557 พยากรณ์ไตรมาส 1 เดือนมีนาคม 2557)**. สืบค้น 20 เมษายน 2557, จาก: <http://www.oae.go.th/download/prcai/farmcrop/palm.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557ค). **ข้าวในปี: เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ระดับอำเภอ ปีเพาะปลูก 2555/2556 ที่ความชื้น 15%**. สืบค้น 20 เมษายน 2557, จาก: <http://www.oae.go.th/download/prcai/DryCrop/amphoe/majorrice-amphoe.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557ง). **ปาล์มน้ำมัน : ราคาผลปาล์มน้ำมันทั้งทะลาย น.น.>15 กก.ขึ้นไป รายเดือนที่เกษตรกรขายได้ทั่วประเทศปี 2540-2557**. สืบค้น 20 เมษายน 2557, จาก: <http://www.oae.go.th/download/price/monthlyprice/paddyrice.pdf>
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่. (2557). **ข้อมูลพื้นฐาน**. สืบค้น 28 เมษายน 2557, จาก: <http://www.kohyai.go.th/content/history.php>
- องอาจ นัยพัฒน์. (2549). **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อภิวัฒน์ ถาวรพยัคฆ์. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรรัตน์ แมกไม้รักษา. (2550). **สถิติไม่อิงพารามิเตอร์**. สงขลา: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- อังคณา ะวิทักษ์. (2546). **การตัดสินใจปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกรในอำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- อัจฉรา ทองประดับ. (2553). การวิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารของครัวเรือนจากการเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ในตำบลกระแจะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Carson, D., Gilmore, A., Perry, C., & Gronhaug, K. (2002). **Qualitative marketing research**. London : Sage Publications.
- Ibitoye, O.O., Akinsorotan, A.O., Meludu, N.T., & Ibitoye, B.O. (2011). Factors affecting oil palm production in Ondo state of Nigeria. **Journal of Agriculture and Social Research**, 11, 97-105.
- Sayer, J., Ghazoul, J., Nelson, P., & Boedhihartono, A.K. (2012). Oil palm expansion transforms tropical landscapes and livelihoods. **Global Food Security**, 1, 114-119.